

AGRILUS PLANIPENNIS NA SLOVENSKU: MONITORING A PRÍPRAVA NA ERADIKÁCIU

Andrej Gubka ▪ Marcel Dubec ▪ Christo Nikolov ▪ Juraj Galko
Andrej Kunca ▪ Michal Lalík ▪ Jozef Vakula ▪ Slavomír Rell
Valéria Longauerová ▪ Roman Leontovyč ▪ Milan Zúbrik
Kristína Darnadyová ▪ Ivana Kurhajcová

Gubka, A., Dubec, M., Nikolov, Ch., Galko, J., Kunca, A., Lalík, M., Vakula, J., Rell, S., Longauerová, V., Leontovyč, R., Zúbrik, M., Darnadyová, K., Kurhajcová, I.: *Agrilus planipennis* in Slovakia: Monitoring and eradication preparedness. APOL, 2026, vol. 7, no. 1, p. 36–42.

Abstract: The emerald ash borer (*Agrilus planipennis*) is a priority quarantine pest threatening European ash species. This paper summarises the monitoring of the species in Slovakia, the preparedness of the responsible organisations, and the activities undertaken following confirmation of its first occurrence in the country. Monitoring was conducted by the Central Control and Testing Institute in Agriculture (ÚKSÚP) and the National Forest Centre using pheromone traps, visual inspections of host trees, and laboratory diagnostics. The first suspected specimens in Slovakia were captured in a trap in the municipality of Streda nad Bodrogom on 25 June 2026. The National Reference Laboratory subsequently confirmed the specimens as *A. planipennis*, and the finding was further verified by the European Union Reference Laboratory. During the intensive delimiting survey, 2,250 survey points were recorded by 31 July, of which 149 indicated the presence of adults, larvae, or characteristic signs of infestation. Based on the results, demarcated zones were established and initial measures were proposed, including intensive monitoring, the removal of infested and host plants, the safe disposal of wood, and restrictions on its movement. Further action will require the continuous adaptation of measures to the evolving situation and coordination with neighbouring countries.

Key words: *Agrilus planipennis*; *Fraxinus* spp.; quarantine pest; delimiting survey; phytosanitary measures; eradication

Úvod

Krasoň jaseňový (*Agrilus planipennis*) pochádza z východnej Ázie, kde sa vyvíja najmä na druhoch *Fraxinus mandshurica*, *F. chinensis* a *F. platypoda*. Tieto dreviny sú evolučne prispôsobené jeho pôsobeniu, preto bývajú napádané predovšetkým oslabené stromy. Mimo pôvodného areálu kolonizuje aj vitálne jedince. Medzi citlivých hostiteľov patria severoamerické i hlavné európske jasene vrátane *F. excelsior*, *F. angustifolia* a *F. ornus* (Herms & McCullough 2014; Valenta et al. 2017).

Druh má spravidla jednu generáciu ročne, v chladnejších podmienkach môže vývin trvať dva roky. Dospelce sa objavujú od mája alebo júna, ojedinele až do septembra. Samičky kladú vajíčka do trhlín kôry a larvy následne vytvárajú v lyku a kambiu charakteristické klukaté chodby. Diagnostickými znakmi sú larvy s koncovými výbežkami a výletové otvory tvaru písmena D. Skoré napadnutie je ťažko zistiteľné, pretože strom môže zostať bez nápadných príznakov. Miestne šírenie zabezpečuje let dospelcov, zatiaľ čo diaľkové presuny súvisia najmä s prepravou palivového dreva, guľatiny a drevených obalov (Straw et al. 2013; Orlova-Bienkowska & Bienkowski 2016).

V Európe bol prvýkrát zaznamenaný v Moskve v roku 2003, na Ukrajine v roku 2019 a v Bielorusku v roku 2025 (Orlova-Bienkowska et al. 2020; Zviagintsev et al. 2025). V júni 2026 bol potvrdený v Maďarsku ako prvý výskyt v EÚ a v júli 2026 aj na východnom Slovensku (EPPO 2026a, 2026b). Pre široké rozšírenie citlivých jaseňov a očakávané environmentálne i hospodárske škody je v EÚ regulovaný ako prioritný karanténny škodca.

Agrilus planipennis bol najprv posúdený ako karanténny škodca Únie a následne zaradený aj medzi prioritných škodcov. Výsledkom bolo jeho výslovné zaradenie do prílohy delegovaného nariadenia Komisie (EÚ) 2019/1702, ktoré ustanovilo zoznam 20 prioritných škodcov, to znamená medzi karanténne organizmy s potenciálne najzávažnejšími hospodárskymi, environmentálnymi alebo sociálnymi následkami.

Metodika

ÚKSÚP je kľúčovou organizáciou zodpovednou za rastlinolekársku kontrolu, monitoring a opatrenia proti karanténym škodlivým organizmom na Slovensku. Kontroluje rastliny, rastlinné produkty a ďalšie predmety pri pestovaní, obchodovaní aj dovoze z krajín mimo EÚ. Vedie register profesionálnych prevádzkovateľov, udeľuje oprávnenia na vydávanie rastlinných pasov, vydáva rastlinolekárске osvedčenia a prostredníctvom laboratórií zabezpečuje diagnostiku odobratých vzoriek. Pri potvrdení karanténneho organizmu môže nariadiť príslušné rastlinolekárске opatrenia.

Od roku 2015 spolupracuje ÚKSÚP s NLC, ktoré sa zapája najmä do monitoringu v lesných porastoch a popularizačno-vzdelávacích aktivitách. Každoročne tak NLC skontroluje takmer 200 lokalít, pričom výsledky boli odovzdávané cez ÚKSÚP aj Európskej komisii.

Monitoring a terénne prieskumy prebiehajú vizuálnou kontrolou kmeňov jaseňov, pričom pri výbere lokalít sa orientujeme pomocou porastových máp s výskytom jaseňa, prípadne podľa rizikových oblastí (parky, stromoradia popri cestách, odpočívadlá a pod.). Vyhľadávajú sa charakteristické výletové otvory v tvare D a serpentínovito prehýbané larválne chodby.

O rizikách spojených s druhom *Agrilus planipennis* bola informovaná odborná aj laická verejnosť prostredníctvom konferencií, školení, článkov a informačných materiálov. Druh je zaradený aj do internetového atlasu www.skodcoviadrevin.sk, ktorý umožňuje zaslať fotografie poškodenia alebo jedinca na určenie, čím podporuje zapojenie verejnosti a občiansku vedu.

V roku 2025 bol schválený Národný pohotovostný plán pre výskyt druhu *A. planipennis*. Následne sa vo Vysokých Tatrách uskutočnilo simulačné cvičenie zamerané na overenie a spresnenie postupov pri prípadnom výskyte škodcu. Pripravenosť diagnostiky potvrdilo aj úspešné absolvovanie kruhových testov Národným referenčným laboratóriom na vzorkách imág a lariev.

Výsledky

Prvý záchyt a potvrdenie výskytu

Prvý výskyt *A. planipennis* v Európe bol zaznamenaný v Maďarsku. Jedinca zachytili pomocou feromónového lapača v obci Beregsurány blízko ukrajinských hraníc a jeho identitu následne overili pomocou molekulárnej PCR. 24. jún 2026 bol nález oficiálne potvrdený referenčným laboratóriom a 29. júna 2026 bola zverejnená notifikácia v systéme Europhyt-Outbreaks. Keďže miesto nálezu je od Slovenských hraníc len približne 40 km, začali sa prípravy na intenzívny prieskum v prihraničnej oblasti v juhovýchodnej časti Slovensku na hraniciach s Maďarskom a Ukrajinou.

25. 6. 2026 bola pri kontrole lapača inštalovaného inšpektormi ÚKSÚP v parku v obci Streda nad Bodrogom, v blízkosti hraníc s Maďarskom, zaznamenaná podozrivá vzorka. Tá bola zaslaná na ÚKSÚP do laboratória karanténnej diagnostiky v Košiciach. Tam 3. 7. 2026 potvrdili záchyt druhu *A. planipennis* v počte 18 kusov, čo bol prvý záznam o výskyte druhu na Slovensku. Následne bola vzorka odoslaná do Európskeho referenčného laboratória vo Francúzsku na potvrdenie. To 20. 7. 2026 nález potvrdilo.

Delimitačný prieskum

Záchyt v Maďarsku bol prvotným dôvodom na zvolanie koordinačného stretnutia zástupcov Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ÚKSÚP a NLC, ktoré bolo naplánované na 2. 7. 2026. Informácia o náleze aj v lapači na území Slovenska viedla k prehodnoteniu prvotných cieľov porady. Na porade sa dohodlo vytvorenie predbežnej 100 km oblasti, kde v prípade potvrdenia výskytu môže byť obmedzený pohyb jase-

ňového dreva. Vytýčená bola aj zóna s polomerom 10 km okolo lapača, v ktorej sa plánoval prvotný prieskum na stojacich stromoch. Naplánovalo sa zvýšenie počtu feromónových lapačov v oblasti. Skontrolovaný mal byť cezhraničný pohyb dreva cez Traces NT a pripravený zoznam pestovateľov hostiteľských drevín a záhradných centier v dotknutej oblasti. NLC pripravilo mapy s vyznačeným výskytom jaseňa v lesných porastoch na Slovensku

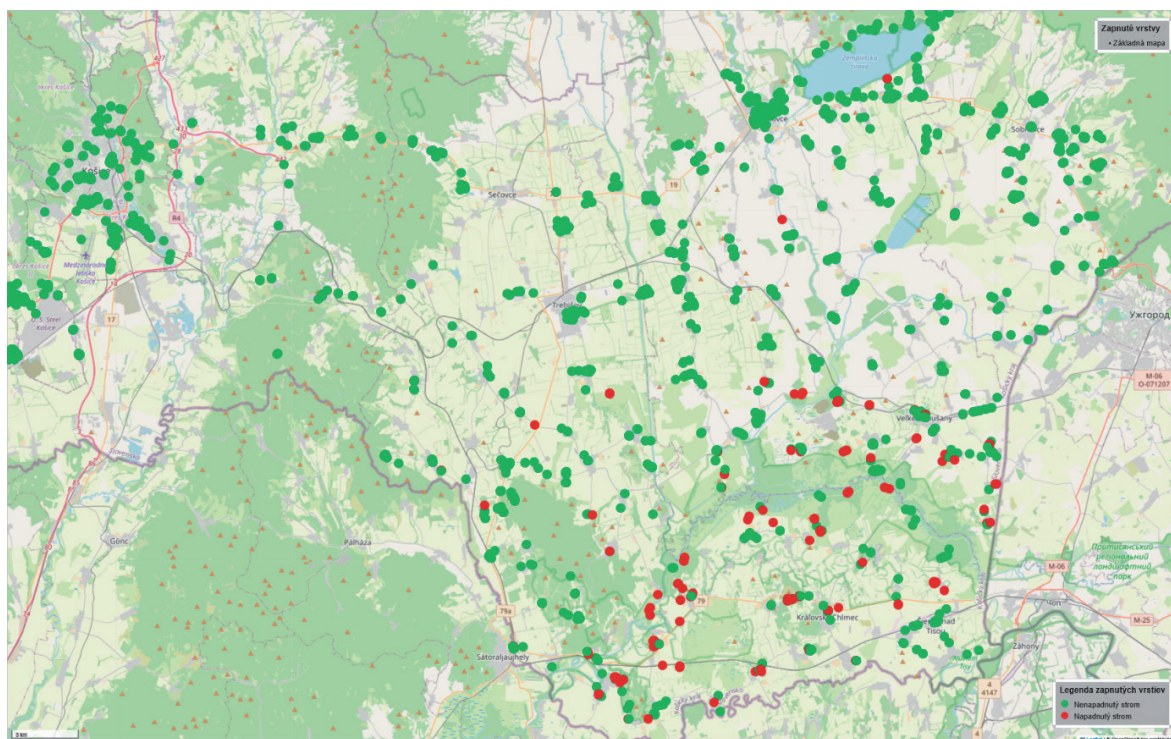
V dňoch 7. a 8. júla NLC v spolupráci s inšpektorom ÚKSÚP vykonali prvé terénne prieskumy s cieľom zistiť, či sa jedná len o záchyt v lapači, alebo sú v okolí lapača napadnuté aj stromy. Počas tohto prieskumu boli nájdené výletové otvory a požerky na stromoch v blízkosti lapača. Preto sme sa zamerali aj na lesné porasty s výskytom jaseňa vo vzdialenosti do 10 km od lapača. Požerky a výletové otvory sme našli však aj na stromoch vo vzdialenosti približne 7 km od feromónového lapača. Zároveň bola vykonaná opätovná kontrola feromónového lapača ÚKSÚP-u v Strede nad Bodrogom, kde boli zachytené 3 imága *A. planipennis*, ktoré boli poslané do diagnostického laboratória na potvrdenie.

Dňa 9. júla 2026 prebehlo druhé online koordinačné stretnutie pracovníkov ministerstva ÚKSÚP a NLC. Ako reakcia na aktuálne zistenia bolo rozhodnuté o vykonaní intenzívneho delimitačného prieskumu za účelom zistenia rozsahu rozšírenia *A. planipennis* v oblasti. Pre zjednodušenie prieskumov vytvorilo NLC mobilnú aplikáciu, vďaka ktorej bolo možné jednoducho a efektívne plánovať a koordinovať postup prieskumov.

Dňa 13. 7. 2026 bola zaslaná a zverejnená notifikácia o záchytech *A. planipennis* na Slovensku v systéme Europhyt-Outbreaks.

Dňa 22. júla 2026 sa uskutočnilo online koordinačné stretnutie so zástupcami NPPO Maďarska, za účelom lepšieho oboznámenia sa so situáciou v oboch krajinách a zosúladenie ďalších postupov pri prieskumoch a prípadných eradikačných opatreniach.

Dňa 24. júla 2026 sa uskutočnilo prvé online stretnutie zástupcov Slovenska, Maďarska a zástupcov EÚ. V priebehu stretnutia sme sa dohodli, že Slovensko poskytne Maďarsku mobilnú aplikáciu na monitorovanie *A. planipennis*. Mapovanie výskytu na jednej platforme umožní oboom stranám byť operatívne informovaný o rizikových oblastiach a významným spôsobom tak môže zlepšiť prípadné opatrenia. Zároveň zástupcovia

Obrázok 1. Časť výsledkov z delimitačného prieskumu k 31. 7. 2026. Červenou sú znázornené miesta, kde boli nájdené znaky prítomnosti krasoňa jaseňového.

Figure 1. Partial results of the delimiting survey as of 31 July 2026. Locations where signs of emerald ash borer presence were detected are shown in red.

EÚ potvrdili obdržanie žiadosti oboch krajín o finančnú a odbornú pomoc. Navrhnuté boli mená expertov zo zahraničia, ktorí budú oslovení, aby svojimi odbornými radami pomáhali usmerňovať opatrenia v oboch krajinách. Zástupcovia Slovenska aj Maďarska sa dohodli, že experti budú rovnakí pre obe krajiny a navrhované opatrenia tak budú aplikované koordinovane.

Od 22. júla 2026 prebieha informačná kampaň pre laickú aj odbornú verejnosť. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR zorganizovalo tlačovú konferenciu pre médiá, čo umožnilo poskytnúť informáciu prostredníctvom televízie, rozhlasu a novinových denníkov a časopisov širokej verejnosti. Taktiež sa začalo s informovaním príslušných okresných úradov a aj samospráv jednotlivých miest a obcí. Informované sú už aj niektoré najvýznamnejšie lesnícke subjekty obhospodarujúce lesy v dotknutých oblastiach. Vykonané boli aj menšie prieskumy výskytu vo väčšej vzdialenosti od miesta záchytu s negatívnym výsledkom.

Od 14. 7. do 31. 7. 2026 prebiehal intenzívny delimitačný prieskum za účelom zistenia rozsahu napadnutia oblasti. Celkovo bolo k 31. júlu v mobilnej aplikácii zaznamenaných 2 250 bodov z toho 149 s nahláseným výskytom imág, lariev, požerku alebo výletovým otvorom *A. planipennis*. 2 101 záznamov je bez pozorovaných príznakov prítomnosti škodcu. Zaznamenané však boli aj napadnuté stromy vo väčšej vzdialenosti od tejto oblasti. Najvzdialenejší bol cca 24 km od napadnutej oblasti a viacero ojedinelých pozitívnych nálezov bolo zaznamenaných vo vzdialenosti okolo 10 km od napadnutej oblasti.

Dňa 29. 7. 2026 vydal ÚKSÚP, na základe výsledkov z delimitačného prieskumu, prvé opatrenia zamerané na zastavenie šírenia a eradikáciu krasoňa jaseňového. Opatrenia boli zverejnené na stránke ÚKSÚP: <https://www.uksup.sk/agrilus-planipennis> a začali platiť od 1. 8. 2026.

Vytýčenie zón a kontrolné opatrenia podľa pohotovostného plánu

Na základe pohotovostného plánu ÚKSÚP vyhlasuje takzvanú vymedzenú oblasť pozostávajúcu zo zamorenej zóny a nárazníkovej zóny.

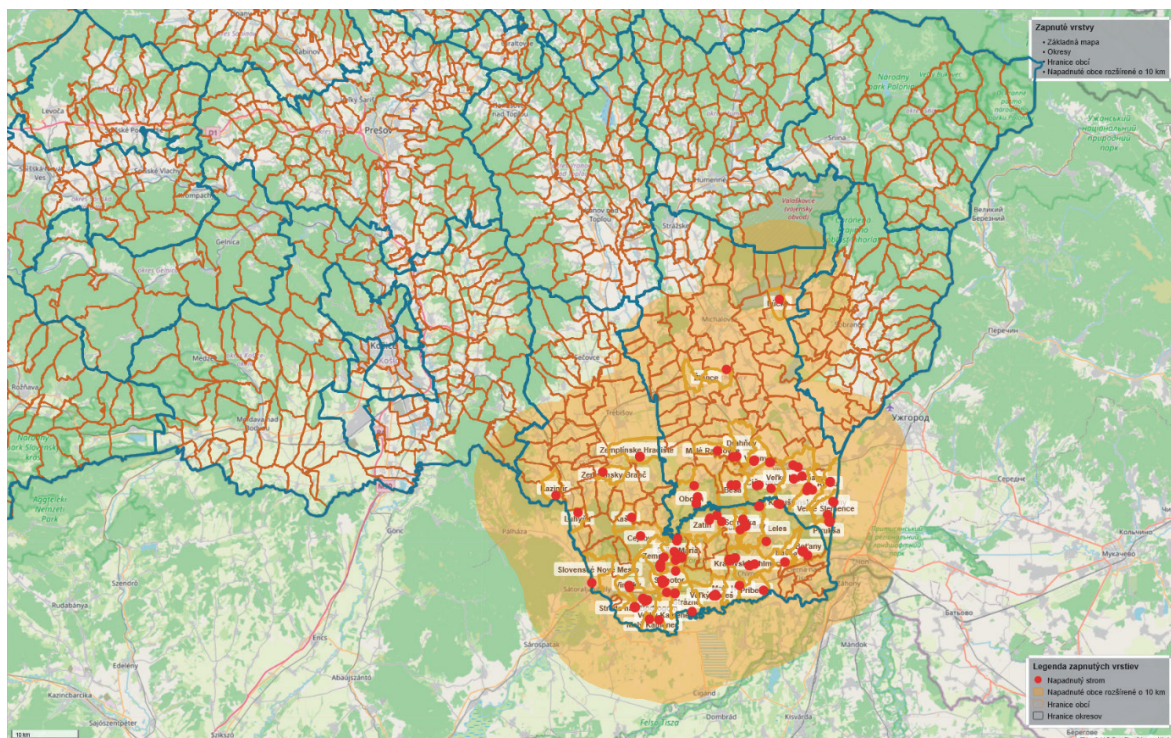
Zamorená zóna je oblasť s polomerom minimálne 100 metrov okolo každého napadnutého stromu. Nie je však vylúčené, že za zamorenú zónu bude vyhlásený celý kataster obce, v ktorej sa napadnutý strom nachádza.

ÚKSÚP môže v zamorenej zóne nariadiť napríklad nasledujúce opatrenia:

- Do 15. 4. 2027 (okamžité) – vyrúbanie napadnutých rastlín a rastlín vykazujúcich príznaky napadnutia na úrovni zeme;
- Do 15. 4. 2027 (okamžité) vyrúbanie všetkých hostiteľských rastlín na úrovni zeme v zamorenej zóne a dôkladné vyšetrenie týchto rastlín na akékoľvek príznaky napadnutia, v prípade stromov s osobitnou sociálnou, kultúrnou alebo environmentálnou hodnotou je možné namiesto ich výrubu použiť injekciú autorizovanými prípravkami na ochranu rastlín;
- vizuálna kontrola rastlinolekársym inšpektorom a bezpečné zneškodnenie rastlín vyrúbaných v súlade s písmenami a) a b), a tiež skladov jaseňového dreva, kôry a dreveného odpadu spálením na mieste alebo v zamorenej zóne alebo štiepkovaním na veľkosť štiepky do 2,5 cm, pričom sa prijímajú všetky potrebné preventívne opatrenia, aby sa zabránilo šíreniu *Agrilus planipennis* počas výrubu a po ňom; naštiepkovaný materiál na veľkosť štiepky do 2,5 cm je možné premiestniť a spáliť v rámci vymedzenej oblasti (do 10 km);
- zákaz akéhokoľvek premiestňovania hostiteľských rastlín (jaseň – *Fraxinus* spp. a chionant virgínsky – *Chionanthus virginicus*), dreva (vrátane palivového dreva, guľatiny, odpadového dreva a pod.) a kôry zo zamorenej zóny;
- zákaz výsadby nových hostiteľských rastlín (jaseň – *Fraxinus* spp. a chionant virgínsky – *Chionanthus virginicus*) na voľnom priestranstve.

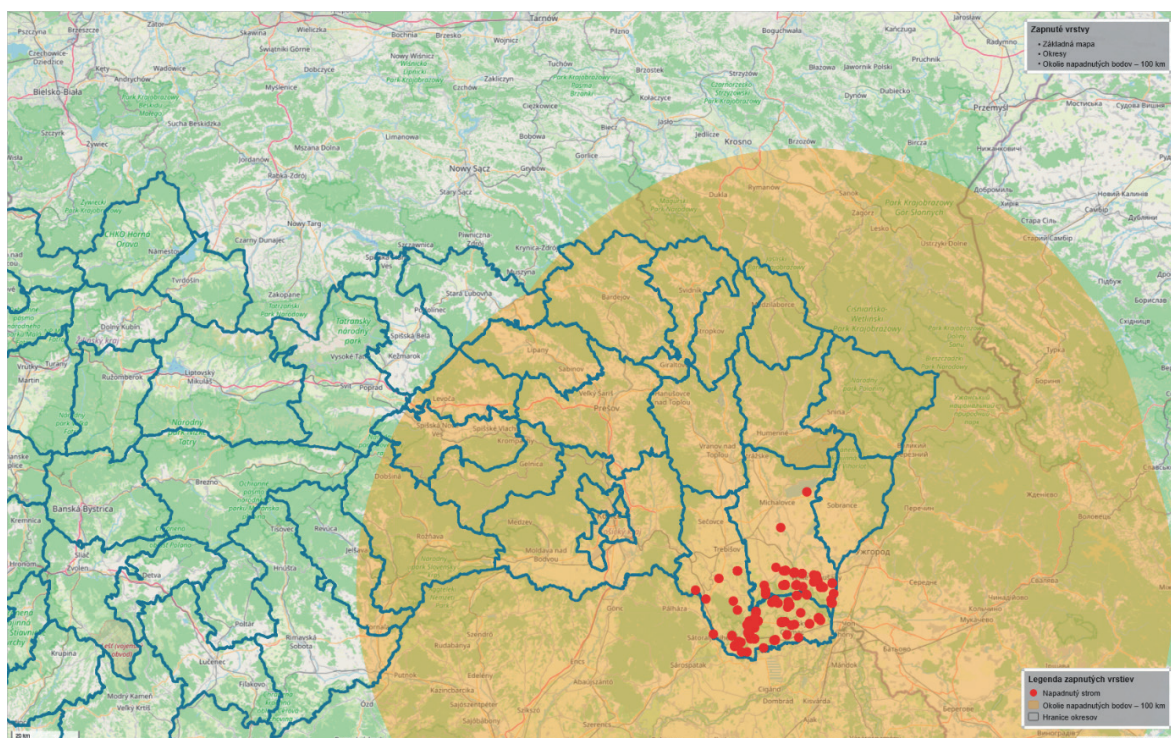
Vo vzdialenosti do 10 km od zamorenej zóny sa vyhlasuje nárazníková zóna. V tejto zóne sa má niekoľkokrát ročne vykonať intenzívny monitoring spojený s vyhľadávaním napadnutých stromov. Okrem toho môže v oblasti platiť:

- zákaz akéhokoľvek premiestňovania hostiteľských rastlín (jaseň – *Fraxinus* spp. a chionant virgínsky – *Chionanthus virginicus*), dreva (vrátane palivového dreva, guľatiny, drevnej štiepky, odpadového dreva a pod.) a kôry z vymedzenej oblasti;

Obrázok 2. Navrhovaná vymedzená oblasť vo vzdialenosti 10 km od hraníc obcí s výskytom krasoňa jaseňového.

Figure 2. Proposed demarcated area extending 10 km beyond the boundaries of municipalities where the emerald ash borer has been detected.

Obrázok 3. Navrhovaná 100 km oblasť okolo miest s výskytom krasoňa jaseňového, určená pre kontrolu prepravy jaseňového dreva za účelom spomalenia až zamedzenia jeho šírenia.

Figure 3. Proposed 100-km zone around locations where the emerald ash borer has been detected, intended to control the movement of ash wood in order to slow or prevent the further spread of the pest.

- b) zvyšovanie povedomia verejnosti o hrozbe *Agrilus planipennis* a opatreniach prijatých na zabránenie jeho zavlečenia na územie Únie a jeho šírenia na území Únie, vrátane podmienok týkajúcich sa premiestňovania hostiteľských rastlín, dreva a kôry.

Okrem vyhlásenia vymedzenej oblasti budú platiť opatrenia aj vo vyhlásenej oblasti, prípadne v dotknutých okresoch, vo vzdialenosti 100 km od zamorenej zóny. Táto oblasť je vyhlasovaná najmä za účelom kontroly pohybu jaseňového dreva, drevného odpadu a pod. Drevo možno premiestniť mimo 100 km zóny s obmedzeniami len vtedy, ak je sprevádzané rastlinným pasom potvrdzujúcim, že:

- a) bola odstránená kôra a minimálne 2,5 cm vrstva vonkajšej drevej beli v zariadení, ktoré je na to oprávnené, a ktoré je pod dohľadom kontrolného ústavu, alebo
b) drevo sa podrobilo ionizujúcemu žiareniu na dosiahnutie minimálnej absorbovanej dávky 1 kGy v celom objeme dreva.

Každý subjekt (napríklad píla), ktorý môže splniť jednu z vyššie uvedených podmienok, je povinný požiadať o zápis do registra profesionálnych prevádzkovateľov a o udelenie oprávnenia vydávať rastlinné pasy.

Záver

Je potrebné podotknúť, že opatrenia sú navrhované podľa schválených dokumentov založených na vedeckých poznatkoch, avšak nie sú stanovené definitívne a nemenne. Pokiaľ sa situácia zmení, alebo sa zistia iné ďalšie možnosti ochrany jaseňových porastov, môžu byť platné nariadenia operatívne doplnené, zmenené alebo zrušené. Ani hranice zón nie sú fixne stanovené a môžu sa operatívne meniť podľa vývoja situácie. Na vyhlásené zóny má však vplyv nielen situácia na Slovensku, ale aj situácia v okolitých krajinách.

Pre aktuálne informácie odporúčame kontrolovať stránku ÚKSÚP zameraného na krasoňa jaseňového: www.uksup.sk/agrilus-planipennis.

V prípade podozrenia výskytu je potrebné kontaktovať buď ÚKSÚP alebo NLC – Lesnícku ochranársku službu v Banskej Štiavnici.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-21-0131, APVV-22-0399, APVV-22-0545, APVV-23-0156, APVV-24-0425, APVV-25-0060 a APVV-25-0731 financovaných agentúrou APVV, projektu Lesnícka ochranárska služba a projektu „PROMOLES“ – projekty financované z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Táto publikácia vznikla aj vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-drevárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S73S) spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Štúdia bola financovaná Európskou komisiou v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

Literatúra

EPPO, 2026a: First report of *Agrilus planipennis* in Hungary. EPPO Reporting Service 2026/137. Dostupné online; bez DOI.

EPPO, 2026b: First report of *Agrilus planipennis* in Slovakia. EPPO Reporting Service 2026/163. Dostupné online; bez DOI.

Hermes, D. A. a McCullough, D. G., 2014: Emerald ash borer invasion of North America: history, biology, ecology, impacts, and management. Annual Review of Entomology, 59:13–30. Dostupné online na <https://doi.org/10.1146/annurev-ento-011613-162051>.

Orlova-Bienkowskaja, M. J., Bieńkowski, A. O., 2016: The life cycle of the emerald ash borer *Agrilus planipennis* in European Russia and comparisons with its life cycles in Asia and North America. Agricultural and Forest Entomology, 18:182–188. Dostupné online na <https://doi.org/10.1111/afe.12140>.

- Orlova-Bienkowskaja, M. J. et al., 2020: Current range of *Agrilus planipennis* Fairmaire, an alien pest of ash trees, in European Russia and Ukraine. *Annals of Forest Science*, 77:29. Dostupné online na <https://doi.org/10.1007/s13595-020-0930-z>.
- Straw, N. A., Williams, D. T., Kulinich, O., Gninenko, Y. I., 2013: Distribution, impact and rate of spread of emerald ash borer *Agrilus planipennis* in the Moscow region of Russia. *Forestry*, 86:515–522. Dostupné online na <https://doi.org/10.1093/forestry/cpt031>.
- Valenta, V. T., Moser, D., Kapeller, S., Essl, F., 2017: A new forest pest in Europe: a review of emerald ash borer invasion. *Journal of Applied Entomology*, 141:507–526. Dostupné online na <https://doi.org/10.1111/jen.12369>.
- Zviagintsev, V. B. et al., 2025: The emerald ash borer *Agrilus planipennis* invaded Belarus. *Acta Biologica Sibirica*, 11:847–861. Dostupné online na <https://doi.org/10.5281/zenodo.16744135>.
-

ADRESA

Ing. Andrej Gubka, PhD.
Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
Odbor ochrany lesa a lesníckej ochrannárskej služby
Lesnícka 11
SK–969 01 Banská Štiavnica
e-mail: andrej.gubka@nlc.sk